

Nationell rapport om genomförande och påverkan av Erasmus+ i Sverige

Innehållsförteckning

Bakgrund, sammanfattning och slutsatser	4
Metod.....	6
Effectiveness.....	8
Ökat intresse för programmet men fortsatta hinder för deltagande finns	8
Synbara effekter på deltagande individer	9
Horisontella prioriteringar	14
Inkludering och mångfald	14
Miljön och kampen mot klimatförändringarna	15
Den digitala omställningen	17
Covid-19-pandemins effekter.....	18
Efficiency.....	19
Ökad kostnadseffektivitet men administrationen av programmet är fortsatt tidskrävande	19
Behovet av kontroll skiljer sig åt mellan sektorerna	20
IT-verktygen skapar stora utmaningar för administrationen	21
Ackreditering – en framgångsfaktor med utvecklingspotential	22
Ökad budget och ökad konkurrens	23
Flexibilitet kring budgetfördelning uppskattas av programkontoren	24
Programkontoren är ett viktigt stöd för deltagande aktörer.....	24
Välfungerande samarbete mellan programkontor, departement och kommissionen	25
Relevance	26
Mål med hög relevans i dagens samhälle	26
Delar av Erasmus+ verksamhet är välkänt men kännedomen kan öka.....	27
Kunskapen om Erasmus+ ungdom och idrott har ökat i Sverige, men är fortfarande ett relativt okänt område	28
Fortsatt behov av anpassning för inkludering av underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter..	28
Coherence	30
Intern sammanhållning med utvecklingspotential	30
Erasmus+ utbildning konkurrerar ut liknande program men synergier finns	31
European Added Value	33
Ett program med stort europeiskt mervärde	33
Stort intresse för samarbete med tredjeland	35

Förbättrade förutsättningar behövs för hållbara effekter	36
Referenser	38
Appendix 1. Evaluation questions	38

Bakgrund, sammanfattning och slutsatser

Erasmus+ är Europeiska unionens (EU) program för utbildning, ungdom och idrott. Enligt artikel 24.3 i förordning (EU) 2021/817 som gäller Erasmus+ under programperioden 2021–2027 ska deltagande länder tillhandahålla Europeiska kommissionen (kommissionen) en nationell rapport om implementering och påverkan av Erasmus+ senast den 31 maj 2024. Den nationella rapporten innebär en halvtidsutvärdering av programperioden 2021–2027. I Sverige har Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet och Socialdepartementet) ansvarat för framtagandet av denna nationella rapport.

I rapporten visas det att programmet har stor betydelse för enskilda individer och deltagande organisationer i Sverige. Mobilitet och samarbeten möjliggör för individer att växa och få värdefulla erfarenheter och kunskaper om EU och Europa. Erasmus+ anses vara ett välfungerande program som bidrar till internationalisering och utveckling av individer och organisationer. Ökat stöd för hållbart resande och mer stöd till deltagare med begränsade möjligheter efterfrågas av projektägare. Den internationella dimensionen i form av mobilitet utanför programländerna är uppskattad av projektägare och det finns intresse för att utvidga den internationella dimensionen till mobilitet inom grund- och gymnasieskola. En framgångsfaktor i programmets implementering är den nationella flexibiliteten i användningen av budgeten för att möta olika nationella behov och uppnå en mer effektiv fördelning av medlen. Utifrån denna halvtidsutvärdering är Sveriges huvudsakliga synpunkter på hur Erasmus+ kan förbättras under nuvarande och kommande programperiod följande:

- Behåll nuvarande struktur, mål och prioriteringar för programmet.
- Vidareutveckla ändringar som genomförts i nuvarande programperiod, så som ackreditering och flexibla mobilitetsformer.
- Förenkla programmets administration och gör programmet mer användarvänligt.
- Säkerställ att IT-systemen är tillförlitliga och stödjer administrationen.
- Försvara möjligheten för tvivelaktiga aktörer att ansöka om medel.
- Förbättra samarbetet mellan programkontor och EACEA.

Behåll nuvarande struktur, mål och prioriteringar för programmet

Programmets struktur är uppskattad och målen och prioriteringarna anses vara relevanta. Sverige anser därför att alltför stora förändringar i programmets struktur och mål bör undvikas i utformningen av kommande programperiod. Programmet bör fortsatt behålla fokus på nuvarande målgrupper och skapa goda förutsättningar för dessa grupper att delta i programmet.

Vidareutveckla ändringar som genomförts i nuvarande programperiod, så som ackreditering och flexibla mobilitetsformer

Förändringar som genomförts inför den innevarande programperioden har varit framgångsrika och bör vidareutvecklas i kommande programperiod. Exempelvis är Erasmusackreditering ett uppskattat verktyg som möjliggör långsiktighet och strategiskt arbete. Införandet av flexibla mobilitetsformer så som blandad mobilitet och grupp mobilitet har varit mycket uppskattat i Sverige. Europauniversitet (EUI) är även ett framgångsrikt initiativ. För stärkta samarbeten inom högre utbildning krävs resurser till EUI inom ramen för Erasmus+ för att nå de uppsatta målen som finns och för att säkra långsiktigheten.

Gör programmet mer användarvänligt och förenkla administrationen

Programmets struktur skulle gynnas av att förenklas och strömlinjeformas ytterligare. Inför kommande programperiod är det viktigt att fortsätta förenkla arbetet för ansökare, projektägare och programkontor. Förenkling är angeläget för att möjliggöra deltagande för nya organisationer och organisationer med begränsad administrativ kapacitet.

Säkerställ att IT-systemen är tillförlitliga och stödjer administrationen

Samtliga aktörer inom Erasmus+ upplever att det trots förändringar i rätt riktning kvarstår stora brister i IT-systemens funktion. Brister i IT-systemen bidrar till en ökad arbetsbörda och ökade kostnader. Att IT-systemen är tillförlitliga och stödjer administrationen för projektägare och programkontor är en grundläggande förutsättning för programmets implementering.

Försvara möjligheten för tvivelaktiga aktörer att ansöka om medel

Det behöver tydligare avgränsas vilka aktörer som kan ansöka om medel från Erasmus+, då det idag finns uppenbara risker att medel används av organisationer med sämre kapacitet att genomföra projekt eller med tvivelaktiga syften. Kommissionens insatser för att komma åt problemen är ett viktigt steg i rätt riktning, men anses inte vara tillräckliga.

Förbättra samarbetet mellan programkontor och EACEA

Medan samarbetet mellan programkontor och kommissionen generellt är välfungerande kan samarbetet mellan programkontor och European Education and Culture Executive Agency (EACEA) förbättras. EACEA behöver dela mer information med programkontoren för att ska kunna vara ett stöd till organisationer som söker och driver projekt på central nivå.

Metod

För att möjliggöra ett brett och initierat underlag till den föreliggande rapporten har flera aktörer involverats. Genom användningen av metodtriangulering, där en variation av metoder och aktörer kombineras, kan tillförlitligheten till resultaten öka och bilden nyanseras. Den primära datainsamlingen har skett genom anordnandet av seminarier med projektägare i Sverige. Vidare har intervjuer och avstämningar med programkontoren genomförts. Universitets- och högskolerådet (UHR) är programkontoret för utbildningsområdet och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) är programkontoret för ungdomsområdet och idrottsområdet. Dokumentstudier av rapporter med kvantitativa och kvalitativa resultat gjorda av programkontoret för utbildningsområdet har även genomförts.

Regeringskansliet anordnade seminarier som projektägare bjöds in till. Under seminarierna fick projektägare möjlighet att dela med sig av synpunkter om, och erfarenheter av, att bedriva projekt inom ramen för programmet. Separata seminarier genomfördes för utbildningsområdet och ungdomsområdet. Uppdelningen gjordes både utifrån att olika departement och programkontor är ansvariga för de två områdena i Sverige, samt för att deltagande projektägare enklare skulle kunna förstå och relatera till varandras sammanhang och erfarenheter. Samma upplägg och frågor användes för att kunna jämföra likheter och skillnader inom utbildnings- och ungdomsområdet. För att så många projektägare som möjligt skulle kunna delta anordnades seminarier i olika städer runt om i landet. Seminarierna hölls i Stockholm, Göteborg, Lund och Linköping. För att möjliggöra deltagande från aktörer som inte kunde delta i de fysiska seminarierna anordnades fyra digitala seminarier.

Projektägare som varit ansvariga för Erasmus+ projekt inom samtliga Key Actions under perioden 2017–2023 bjöds in till seminarierna. Totalt bjöds 1 300 projektägare från utbildningsområdet och 217 projektägare från ungdomsområdet in. Totalt deltog 246 personer från 143 deltagande organisationer. I seminarierna för utbildningsområdet deltog 199 personer från 114 organisationer och i seminarierna för ungdomsområdet deltog 47 personer från 29 organisationer. Då få projekt har hunnit avslutas inom den nyttillkomna decentraliserade idrottsdelen av Erasmus+ så har idrottsområdet inte utvärderats i rapporten. Enstaka deltagare har dock haft erfarenhet av både Erasmus+ idrott och ungdom. Alla målgrupper var välrepresenterade under seminarierna. Inom utbildningsområdet kategoriserade projektägarna sig som tillhörande följande utbildningssektor: 17 % högre utbildning, 44,5 % skola (förskola, grundskola och gymnasieskola), 27 % yrkesutbildning (gymnasieskolans yrkesprogram, yrkeshögskolan och annan yrkesutbildning), 10 % vuxenutbildning (Komvux, folkhögskola, studieförbund, muséer,

bibliotek) och 1,5 % ingen uppgift. Flertalet av de deltagande aktörerna hade erfarenheter från projekt under både programperioden 2014–2020 och programperioden 2021–2027, och kunde därmed jämföra likheter och skillnader mellan programperioderna. På så sätt kunde flera perspektiv från personer med erfarenheter av arbete med programmet höras. Deltagarna hade varierande roller så som rektorer, lärare, forskare, ungdomsledare, civilsamhällesaktörer, kommunanställda på kultur och fritidsförvaltningar, projektledare, administratörer och koordinatörer.

Inför intervjuerna med programkontoren och seminarierna med projektägare valdes 20 av de i kommissionens riktlinjer totalt 36 föreslagna utvärderingsfrågorna ut. Frågorna valdes ut i samråd mellan Regeringskansliet och programkontoren utifrån ambitionen att välja de frågor som var mest relevanta att analysera utifrån en svensk kontext, det vill säga frågor som tydligast kan belysa framgångar och utmaningar med Erasmus+ implementering och påverkan i Sverige. De frågor som valdes finns som appendix i slutet av denna rapport. Under seminarierna fördes intensiva diskussioner om alla frågor, andra aspekter som seminariedeltagarna ville dela med sig av om programmet lyftes upp. Detaljerade minnesanteckningar fördes som sedan sammanstälts för att användas som underlag för denna rapport. De exempel som nämns i rapporten är sådana som lyftes fram av projektägarna under seminarierna eller av programkontoren.

Parallellt med seminarierna har synpunkter och förslag till förändringar i programmet också inhämtats från de nationella myndigheterna med ansvar för Erasmus+. Programkontorens synpunkter och förslag till förändringar överlappade och förstärkte i flertalet fall det som framkom på seminarierna. Programkontoren har också utifrån deras långa erfarenhet och gedigna kunskap om Erasmus+ hjälpt till att bedöma relevansen av de synpunkter som seminariedeltagarna framfört, och uppmärksammat synpunkter som visade sig bygga på missförstånd och felaktigheter. Programkontoren har också bidragit med värdefulla synpunkter på utkastet till denna rapport. Rapporten har därefter beretts inom Regeringskansliet.

I de följande avsnitten redogörs för Sveriges samlade svar på utvärderingsfrågorna samt slutsatser och förbättringsförslag om programmet. Synpunkterna är grupperade utifrån de fem utvärderingskriterierna Effectiveness, Efficiency, Relevance, Coherence och European Added Value med underrubriker för de huvudsakliga slutsatserna och synpunkterna som förts fram.

Effectiveness

Ökat intresse för programmet men fortsatta hinder för deltagande finns

Deltagande aktörer och organisationer i Sverige upplever ett stort mervärde av att delta i och driva projekt inom Erasmus+. Det finns ett stort engagemang och entusiasm för programmet inom deltagande organisationer. Den mobilitetsverksamhet och de partnerskap som utvecklats anses inte ha varit möjliga att implementera utan Erasmus+. Det har under hösten 2023 avslutats få projekt under den nuvarande programperioden 2021–2027.

Programkontoren har därför fått in ett begränsat antal slutrapporter, vilket försvårar bedömningen av den nuvarande programperiodens måluppfyllelse så här långt. Av den data programkontoren har att tillgå ses positiva trender gällande ett ökat antal utresande från Sverige inom programmet. I Erasmus+ Annual report 2022 framgår att under 2022 deltog 14 575 svenska studenter och elever i mobiliteter, jämfört med åren 2017–2019 där ca 9 000–10 000 studenter och elever deltog.

Mobilitetsprojekt har ökat i popularitet främst inom högre utbildning, yrkesutbildning, skola och ungdom. Mobilitetsprojekt har speciellt blivit mycket populärt inom skolområdet. Under 2022 pågick 307 mobilitetsprojekt i Sverige, varav 45 % av projekt var inom ramen för Erasmus+ mobilitet skola. Samtidigt som intresset har ökat finns fortsatt vissa hinder för deltagande i programmet. I rapporten *Hinder för svenska studenters mobilitet* (UHR, 2015) framgår det att äldre studenter inom högskolan, vilka oftare har familj, har en högre tröskel till att delta. Att äldre personer har svårare att delta i utbyten på grund av personliga skäl kan även vara en anledning till att mobilitetsprojekt inom vuxnas lärande är mindre populärt än inom övriga utbildningssektorer.

Andra hinder för deltagande i programmet inom högre utbildning har framkommit både i rapporter och under seminarier med projektägare. Studenter inom Erasmus+ studerar ofta språk och samhällsvetenskapliga utbildningar, exempelvis statsvetenskap, juridik och ekonomi. Få studenter från professionsutbildningar såsom lärar- och läkarutbildningen som deltar i programmet. Några professionsutbildningar, så som civilingenjörsutbildningar, har dock en hög andel mobiliteter. Några anledningar till att studenter inom professionsutbildningar deltar i lägre utsträckning är att de ofta snabbt vill ut i arbetslivet. Då många professionsutbildningar omfattar en stor andel obligatoriska moment kan det även finnas utmaningar i att hitta motsvarande kursmoment utomlands. Utbildningar så som lärarutbildningen är ofta även anpassade efter det egna landets utbildningssystem. Lärarstudenter är idag underrepresenterade i programmet, och att öka deras deltagande är särskilt viktigt då studenterna sedan kan ta med sig sina kontakter och erfarenheter in i

arbetslivet som lärare och i sin tur inspirera till ökat deltagande inom skolområdet. Inom högre utbildning är fördelningen mellan män och kvinnor som deltar i Erasmus + i stort sett lika som andelen av alla svenska studenter. Om fler studenter från kvinnodominerade utbildningar (ex. lärarutbildningen och sjuksköterskeutbildningen) skulle delta finns däremot anledning att tro att andelen kvinnor som deltar i Erasmus+ skulle öka (UHR, 2015, UHR 2018). I en rapport från UHR framgår samtidigt att män är underrepresenterade inom Erasmus+ mobilitet Yrkesutbildning, där fördelningen var 40 procent män och 60 procent kvinnor (UHR, 2019).

Ett sätt att underlätta för deltagande i programmet senare i livet är att Erasmus+ får ta en större plats i grund- och gymnasieskolan samt inom det icke-formella lärandet, exempelvis inom civilsamhället, den kommunala fritidsverksamheten och i idrottsorganisationer. Deltagande tidigare i livet bidrar till ett ökat självförtroende och förmåga, som i sin tur underlättar deltagande senare i livet. Att programmet är tvärsektorielt bidrar till att individer kan delta i olika delar av programmet i olika roller, exempelvis i grundskolan som elev, som ungdomsledare eller tränare för ett idrottslag, som ungdom, som högskolestudent eller som skolpersonal i vuxen ålder. På så sätt kan ett ökad nyttjande av programmet i tidigare åldrar bidra till ett livslångt lärande för fler människor.

Synbara effekter på deltagande individer

Deltagande elever, studenter, doktorander, ungdomar, lärare och personal är generellt mycket nöjda med sitt deltagande i programmet. Detta tydliggjordes under seminarierna och bekräftas av programkontoren, både under intervjuer och i rapporter. Att ange till vilken grad målen på individnivå uppnåtts är svårt, men att projektägare med lätthet kan beskriva synbara effekter på deltagande individer är en positiv indikation på att målen på individnivå uppnås i stor utsträckning.

De omfattande deltagarundersökningar som görs av alla individer som deltagit i en mobilitet visar att en av de stora behållningarna med programmet är att deltagande individer får ta del av andra länders utbildning och av andra kulturer genom icke-formellt och informellt lärande. Dessa erfarenheter bidrar till nya perspektiv samt ökad reflektion och förståelse för andra kulturer och människor. Inom grund- och gymnasieskolan är en viktig komponent i kulturutbytet möjligheten att själv vara värdfamilj och bo hos en värdfamilj. Att upptäcka likheter och olikheter leder i förlängningen till en ökad känsla av delaktighet och europeisk gemenskap. Att möta andra kulturer är en viktig del i att utveckla en ökad acceptans och tolerans för andras olikheter.

Att vistas i, studera eller göra praktik i ett annat land leder till personlig utveckling, ökad självförtroende och förbättrat självförtroende. Känslan av att kunna klara av att befinna sig i en internationell kontext ökar sannolikt intresset för att studera och arbeta utomlands. Att träffa personer i samma ålder från andra länder bidrar också till att deltagare upptäcker sina egna styrkor. Projektägare från gymnasieskolan vittnar om att gymnasieelever upptäcker att de är bättre på engelska än de trott när de samtalar med jämnåriga i andra länder, vilket ger positiva effekter på språksjälvförtroendet. Deltagande individer utvecklar sina språkkunskaper och får en ökad förståelse för behållningen att kunna kommunicera på andra språk än svenska.

Deltagare från yrkesutbildningen utvecklar sina yrkeskunskaper och sin yrkesstolthet. En internationell mobilitet ökar även deltagares lust och mod att söka arbete i andra länder. Deltagande yrkesstuderande får fler arbetsmöjligheter genom ökad internationell kompetens och blir mer eftertraktade på arbetsmarknaden både nationellt och internationellt. Ett konkret exempel på att deltagandet bidrar till ökad rörlighet och anställningsbarhet är när deltagare från yrkesutbildningen anställs i den verksamhet där de genomfört sitt arbetsplatsförlagda lärande (apl).

Programmet ger deltagande personal, ungdomsledare, kommunala företrädare och lärare möjligheten att få kompetensutveckling och möjligheten att byta erfarenheter med kollegor i andra länder. Under seminarierna med projektägare och i rapporter framgår det att personal och lärare ofta är mycket nöjda med sitt deltagande i programmet. I rapporten *Den akademiska personalens erfarenheter av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+* (UHR, 2023) framgår att 96 % av den akademiska personalen som besvarat enkätfrågor om genomfört utbyte är mycket nöjda eller ganska nöjda med sitt utbyte. Enligt rapporten *Det goda exemplens makt* (UHR, 2021) var nio av tio lärare och rektorer delvis eller mycket nöjda med sin kompetensutveckling. Jobbskuggning uppges av projektägare vara givande och berikande för lärare, och ger ökad kunskap både om det egna ämnet och om andra utbildningssystem i Europa. Lärare och akademisk personal implementerar nya idéer i undervisningen och öppnar upp för diskussioner i sina arbetslag och med kollegor kring internationella perspektiv. Att personal, ungdomsledare och lärare deltar i utbyten genererar även internationella kontakter och utökade nätverk i andra länder.

Organisationsutveckling sker över tid

Projektägare har positiva erfarenheter av strategiska partnerskap. Deltagandet i strategiska partnerskap bidrar till att pedagogiska metoder, verktyg och arbetssätt utarbetas, sprids och implementeras i verksamheten. Att personal erbjuds kompetensutveckling och fortbildning i form av deltagande i

programmet bidrar till att organisationer blir mer attraktiva som arbetsplatser. Ofta leder deltagandet av lärare och personal till ett ökat intresse bland andra i personalen att delta i programmet. För deltagande skolor anses marknadsföringen av verksamhetens arbete med projekt inom Erasmus+ även bidra till att verksamheten blir mer attraktiv för elever, studenter och ungdomar. I rapporten *Svenskt deltagande i Erasmus+ strategiska partnerskap* (UHR, 2017) framgår även att sammansättningar av partnerskap mellan olika utbildningssektorer och organisationer breddar perspektiv och leder till större spridning av resultat. Dessa erfarenheter har även framgått under seminarierna, där exempelvis skolor som samarbetat med lärosäten berättat om att de har utvecklat nya arbetssätt utifrån en vetenskaplig grund.

Över tid blir Erasmus+ oftast en naturlig del av verksamheten i de organisationer som deltar i programmet. Under seminarierna har det framgått att organisationsutveckling tar mycket tid och resurser i anspråk. Det är därför främst i organisationer som har deltagit i Erasmus+ under en längre tid som det har hunnit utvecklas organisatoriska effekter och strukturer. Att organisationsutveckling tar tid att implementera beror på att ordinarie verksamhet både är krävande i form av tid och personalresurser, vilket gör att projektarbete och utvecklingsarbete inte alltid kan prioriteras. Under seminarierna framförde vissa projektägare att de har integrerat Erasmus+ i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete eller sammanfogat målen för deras Erasmus+ projekt och verksamhetens mål. Att arbeta mot liknande mål i ordinarie verksamhet och i Erasmus+ ansågs fungera mycket bra och bidra till att projektverksamheten blir en naturlig och integrerad del av verksamheten.

Det finns fortsatt potential att i större utsträckning integrera Erasmus+ i verksamheter för att skapa organisatoriska effekter som blir hållbara över tid. I rapporten *Partnerskap, delaktighet och skolutveckling* (UHR, 2022) kartlades skolors deltagande i partnerskapsprojekt under perioden 2014–2019. I rapporten framgår att det finns potential att ytterligare integrera Erasmus+ i ordinarie verksamhet och koppla programmet till verksamhetens vision och läroplan. Även i rapporten *Den akademiska personalens erfarenheter av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+* (UHR, 2023) framgår det att akademisk personal anser att lärosäten inte betraktar lärande från deltagande i Erasmus+ som en del av det generella kvalitetsutvecklingsarbetet. Deltagande personal vittnar exempelvis om att de efter en mobilitet kort berättar om sina erfarenheter från en jobbskuggning, men att erfarenheterna inte sprids vidare eller följs upp i tillräckligt hög utsträckning. Effekter på organisationsnivå kan alltså urskiljas, men ännu finns det fortsatt utmaningar kvar gällande integreringen av Erasmus+ i ordinarie verksamhetsstrukturer och verksamhetsutveckling för ökade organisatoriska effekter.

Effekter på policynivå är svårbedömda och tar tid att implementera

Då målen på policynivå ligger långt ifrån många organisationers projektverksamhet är det svårt för projektägare att bedöma effekter på policynivå. Fokus för många av projektens verksamhet är i stället måluppfyllelse på individ- och organisationsnivå. Att majoriteten av de projekt inom Erasmus+ som har en huvudsaklig inriktning på policynivå hanteras centralt av kommissionen gör det även svårare för programkontoren att bedöma projektens effekter på policynivå, då de saknar insyn i de centrala projektens arbete. Effekter på policynivå är svårbedömda och policyförändringar tar tid att implementera och urskilja. Vissa slutsatser går dock att dra utifrån utgångspunkten att utbredda effekter på individ- och organisationsnivå får strukturella effekter med tiden. Att individer deltar i Erasmus+ och får ökade yrkeskunskaper och blir mer attraktiva på en internationell arbetsmarknad bidrar till att Europa får en mer kompetent och mobil arbetskraft. Inom yrkesutbildningsområdet utvecklas branschstandarder, och arbetsgivare upplevs både ha fått en ökad förståelse för utländska personers kunskaper och erfarenheter samt i högre utsträckning värderar utlandspraktik som en merit.

Inom högre utbildning sker förändringar på policynivå i stor utsträckning genom implementeringen av Europauniversitet och relaterade initiativ. Europauniversitet anses bidra till att internationalisering och mobilitet prioriteras på lärosätena i större utsträckning. Medan Europauniversitet är ett framgångsrikt initiativ för stärkta samarbeten inom högre utbildning och utveckling av sektorn krävs resurser inom ramen för Erasmus+ för att nå de uppsatta målen. I takt med att initiativet expanderar är fortsatt finansiering till Europauniversitet genom Erasmus+ av vikt. Försiktighet bör dock iaktas så att Europauniversitet inte tränger undan andra aktiviteter inom programmet. Det är dessutom av vikt att lärosäten som inte är med i Europauniversitetsinitiativet har fortsatt goda möjligheter till finansiering inom Erasmus+.

Utvecklandet av samverkansplattformen PLINT (Plattform för internationalisering) är ett konkret exempel på hur den svenska regeringen prioriterar internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation. Fem svenska myndigheter fick våren 2022 uppdraget att bilda en samverkansplattform som ska underlätta för lärosätenas arbete med internationalisering. Genom myndigheternas kunskapsbas och kontaktytor ska PLINT bland annat kunna bistå lärosäten med att upptäcka hinder, lyfta policyfrågor, lösa gemensamma problem och lyssna in och dela arbetssätt, kunskaper och insikter. Då plattformen nyligen har utvecklats är det ännu för tidigt att kunna mäta några resultat och effekter av arbetet inom ramen för plattformen.

Ansökningsförfarandet har blivit lättare men fortsatt krävande

Under den pågående programperioden har programkontoren upplevt ett högt söktryck från organisationer inom utbildnings- och ungdomsområdet i Sverige. Det höga söktrycket anses bland annat bero på införandet av ackrediteringsansökan inom fler sektorer, vilken har blivit populärt. Det höga söktrycket bidrar även till att de beviljade ansökningarna håller en hög kvalitet. I övrigt ser programkontoret för utbildningsområdet inga direkta skillnader gällande kvalitén på ansökningarna under den nuvarande och föregående programperioden.

Aktörer som återkommande har skrivit ansökningar sedan den föregående programperioden vittnar om att de succesivt har blivit bättre på att skriva ansökningar, och mer medvetna om vad som efterfrågas i ansökan för att generera höga poäng. Även programkontoren upplever att aktörer med tidigare erfarenhet av projektansökan håller en generellt högre kvalitet i sina ansökningar. Att söktrycket har ökat och att tidigare erfarenhet av ansökningar förbättrar förutsättningarna att få ansökan beviljad riskerar dock få konsekvensen att nya aktörer får det svårare att få sina ansökningar beviljade. I förlängningen riskerar detta bidra till att nya organisationer blir mindre benägna att ansöka om medel efter tidigare avslag. Att programkontoren fortsätter att arbeta aktivt med nyrekrytering och uppsökande verksamhet är därför av stor vikt för att inte skapa en för stor dominans av etablerade och återkommande aktörer i programmet.

Under seminarierna har det framgått att införandet av ackreditering inom skola, yrkesutbildning, ungdom och vuxnas lärande har förenklat ansökningsförfarandet i stor utsträckning. Trots de förbättringar och förenklingar som gjorts tycks ackrediteringsansökan och ordinarie ansökan till Erasmus+ kunna förenklas ytterligare. Ansökningarna anses fortsatt ställa höga krav på den som skriver ansökan. Ansökningarna upplevs även innehålla många detaljer samt flertalet likartade frågor som kan besvaras på ett upprepande sätt. Att ansökningsprocessen upplevs vara komplicerad och tidskrävande för projektägare skapar ett hinder för mindre och nya aktörer, exempelvis skolor och organisationer i områden med socioekonomiska utmaningar, att ansöka om projekt. Det finns därför en risk att det främst är större skolor, organisationer eller huvudmän som ansöker om, och blir beviljade Erasmus+ projekt. Ett förenklat ansökningsförfarande är därför ett ytterligare verktyg för att öka inkluderingen i programmet.

Trots de förenklingar som gjorts upplever aktörer inom högre utbildning att ansökan för Erasmus+ International Credit Mobility (ICM, KA171) är komplicerad och kräver mycket jobb jämfört med den eventuella finansieringen

projekten kan generera. Att samarbeten söks regionalt anses även ha försvårat ansökningsprocessen, då olika institutioner på lärosätena har olika preferenser gällande länder och lärosäten de önskar samarbeta med.

Horisontella prioriteringar

Programkontoren anser att förväntningar på arbetet med Erasmus+ horisontella prioriteringar är tydliga. De horisontella prioriteringarna har blivit en integrerad del av programkontorens verksamhet och något som genomsyrar allt arbete med programmet. Vissa medarbetare har även ett utpekat ansvar för var och en av de fyra prioriteringarna inkludering och mångfald, grön hållbarhet, digital omställning och demokratiskt deltagande och aktivt medborgarskap. Flera aktörer som deltagit i seminarierna menar att flera av prioriteringarna är en del av verksamhetens ordinarie utvecklingsarbete.

Inkludering och mångfald

Regeringen anser att det i Sverige fortsatt finns ett behov av ökad inkludering av underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter i Erasmus+ programmet. Programkontoren i Sverige arbetar särskilt med prioriteringen inkludering för att nå utbildningsformer, organisationer och grupper som idag är underrepresenterade i programmet. Programkontoren arbetar aktivt med att rekrytera nya och mindre aktörer som idag är underrepresenterade. Exempelvis gör programkontoret för utbildningsområdet bedömningen att utbildningsaktörer i socioekonomiskt svaga områden deltar i mindre utsträckning i programmet än utbildningsaktörer i socioekonomiskt starka områden, och det är därför en viktig målgrupp att nå för programkontoret för utbildningsområdet.

Även programkontoret för ungdomsområdet arbetar aktivt med prioriteringen inkludering och mångfald och 2023 var 40 procent av ansökningarna inriktade på inkluderingsprojekt. Ett framgångsrikt projekt på temat inkludering är ett DiscoverEU-projekt inriktat på målgruppen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) som även har olika funktionsnedsättningar. Projektet samlade fem ungdomar som reste till Berlin och Paris i 10 dagar tillsammans med en studievägledare. Projektet har gett goda resultat i att bygga självförtroende, tilltro till framtiden och motivation för de unga att ta sig vidare till studier och praktik. Ett annat framgångsrikt inkluderingsprojekt är projektet Open Minds. Projektet använde sig av teknik, konst och kultur som metod för att uppnå social inkludering för unga personer med en funktionsnedsättning. Genom en samskapande process togs en verktygslåda fram för att bemöta hinder i vardagen för unga med en funktionsnedsättning.

En stor utmaning i arbetet med inkludering är begränsningar gällande insamling och registrering av känsliga uppgifter och bakgrundsinformation om individer, bland annat på grund av General Data Protection Regulation (GDPR). Att registrera individer som tillhörande grupper med färre möjligheter bedöms som känsliga uppgifter och aktörer är sällan benägna att rapportera kring elever, studenters och ungas begränsningar och utmaningar. Då utmaningar finns med att identifiera dessa grupper är det även få aktörer som söker extra medel för att arbeta med inkludering. Det är även få deltagare som anger att de har behov av ökat stöd och medel, då det upplevs känsligt att ange sådan information.

I rapporten *Breddad rekrytering till internationell mobilitet* (UHR, 2022) framgår att hänvisningar till begreppet underrepresenterade grupper på svenska lärosäten i arbetet med breddad rekrytering innefattar två spår. Begreppet kan både hänvisa till studentgrupper på utbildningsprogram med strukturer som försvårar utbytesperioder (exempelvis lärarutbildningen) och till studenters personliga bakgrund. Att information som kan urskilja vilka som tillhör grupper med färre möjligheter eller grupper som är underrepresenterade saknas försvårar arbetet med riktade insatser för att inkludera fler i programmet. I stället blir strategin att behandla alla lika och se till att alla får samma möjligheter allt vanligare i Sverige. En annan viktig aspekt i arbetet med inkludering är upplevelsen att det finns varierande och otydliga definitioner av begrepp kopplade till inkludering. Att explicita definitioner av exempelvis underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter tycks saknas kan ha fördelen att aktörer kan fokusera på de grupper som bedöms ha störst behov av stöd. Samtidigt anses varierande definitioner och olika tolkningar mellan samarbetspartners i olika länder komplicera samarbetet kring inkludering. Explicita definitioner och tolkningar av begrepp kan därför både ha för- och nackdelar.

Under datainsamlingen har två framgångsfaktorer i den pågående programperioden identifierats. Det är kortare mobilitetsperioder och mobilitet i grupp. Införandet av blandad mobilitet med både fysiska och virtuella aktiviteter bidrar till att fler grupper kan delta, då kortare mobilitetsperioder är ett sätt att överkomma både akademiska och personliga hinder för deltagande. Möjligheten till kortare mobilitet är därför uppskattat av många projektägare i Sverige då det anses bidra till att fler personer önskar delta i mobilitetsprojekt. Att delta i gruppmobilitet anses underlätta för personer med till exempel sociala svårigheter att uppbära mod till att delta.

Miljön och kampen mot klimatförändringarna

I Sverige finns ett stort engagemang för den gröna omställningen. Grönt resande och hållbar utveckling är integrerade i många aktörers verksamhetsmål. Att resa hållbart är ett konkret sätt för projektägare att arbeta med grön

omställning. Tågresor anses vara en uppskattad del av skolelevers och ungdomars mobilitet och kan bidra till positiva erfarenheter av grönt resande. Trots att många projekt i Sverige strävar efter att resa grönt i så stor utsträckning som möjligt upplevs många hinder för svenska aktörer att resa med tåg. En av de stora utmaningarna handlar om tid. Det tar lång tid att resa ut i Europa med tåg, speciellt för aktörer i norra Sverige. För lärare och annan personal försvinner därmed mycket arbetstid under tågresor. Utöver det upplever ungdomsledare en större osäkerhet över att vara ansvarig för en grupp ungdomar under en resa som innebär många byten. Gröna resor är också svårare att genomföra till vissa länder, exempelvis öar.

En annan utmaning med grönt resande är kostnaderna. Att resa med tåg är oftast dyrare än att flyga, och i projekt med begränsade budgetar prioriteras därför ofta att fler kan delta i mobilitet än att resandet sker med tåg. För lärare och annan personal behöver även lön och övertidsersättning betalas ut, en kostnad som därför blir högre vid resande med tåg. Det bidrag som erbjuds upplevs ofta inte vara tillräckligt för att täcka grönt resande från Sverige, och är därför inte alltid tillräckligt för att motivera och stimulera grönt resande från Sverige i stor utsträckning. För ideella medföljande ungdomsledare innebär det ofta inkomstbortfall att åka med på ungdomsmobilitet, och längre restid leder därför till en ökad privat kostnad.

Inom Erasmus+ Ungdom anger en stor del av projektägarna att de även arbetar med grön omställning inom hela utformningen av projekten, exempelvis genom att minska svinn och inte använda engångsprodukter. En framgångsfaktor i arbetet med grön omställning enligt ett projekt inom skolområdet var användandet av kommissionens ramverk GreenComp i arbetet med att utveckla pedagogiska verktyg för utbildning om hållbar utveckling. Information om GreenComp ansågs av projektägaren kunna spridas i större utsträckning så att fler projekt kan arbeta utifrån ramverket.

Projektägare anser att de horisontella prioriteringarna grön omställning och digital omställning kompletterar varandra. Digitaliseringen kan bidra till både minskat resande genom digitala möten och kurstillfällen. Samtidigt upplevs det finnas en konflikt mellan de horisontella prioriteringarna inkludering och grön omställning. Detta anses bero på att medan kortare mobilitetsperioder är en framgångsrik insats för ökad inkludering innebär det också kortare och eventuellt även fler resor. Deltagare som deltar i kortare mobilitet anses vara mer benägna att flyga än ta tåg, då tåg är mer tidskrävande vid resor till och från Sverige. I framtiden kan programmet därför behöva överväga vinsterna med fysisk mobilitet och speciellt kortare mobilitetsperioder mot de negativa effekterna flygresor har på klimatet. Mervärdet av fysisk mobilitet jämfört med

digital/virtuell mobilitet bör inkorporeras i en sådan kalkylering.

Deltagande i det demokratiska livet, gemensamma värderingar och samhällsengagemang

En stor del av arbetet med ökat demokratiskt deltagande är att inom ramen för mobilitetsverksamhet och samarbeten och på så sätt öka förståelsen för andra europeiska kulturer, arbetsmarknader och utbildningssystem. Enligt flera projektägare anses svenska ungdomar ha stora kunskapsluckor gällande EU. Exempelvis vittnar projektägare om att vid möten med ungdomar i andra europeiska länder framgår det att svenska ungdomar har begränsad kunskap om Europa och hur EU fungerar. Europauniversiteten anses bidra till en ökad kunskap om EU och europeiska värderingar för deltagande studenter, doktorander och personal. Arbetet med demokratiska värderingar och aktivt medborgarskap ses som en naturlig och integrerad del av arbetet med Europauniversitet men också andra delar av Erasmusprogrammet

Frågor om demokrati och demokratiska värden behandlas vid möten med elever från länder som i värderingsfrågor skiljer sig från Sverige. Det är enligt projektägarna viktigt att svenska elever får diskutera demokratifrågor med elever som kan ha andra åsikter och perspektiv än de själva. Sådana diskussioner kräver också mycket förkunskap och förberedelser kring demokratifrågor från lärare och deltagande personals håll. Både att besöka och att ta emot individer från andra länder bidrar även till en ökad förståelse och uppskattning för det svenska samhällets värderingar och vad Sverige har att erbjuda. Att delta i programmet kan på så sätt få individer, och speciellt ungdomar, att uppskatta och inte ta för givet den frihet och de möjligheter de har i Sverige. Detta kan i sin tur bidra till en ökad delaktighet i samhället och det demokratiska livet.

Ett konkret exempel på arbetet med demokratiskt deltagande och framför allt kritiskt tänkande och mediekunskap är ett partnerskapsprojekt mellan fem journalistikutbildningar. I projektet utvecklas en modell för utbildning i nätverksbaserat samarbete över gränser för journalister. Projektet bidrar på så sätt till ökat samarbete inom journalistik inom Europa för att bättre kunna förstå och rapportera om gemensamma samhällsutmaningar.

Den digitala omställningen

Den digitala omställningen har kommit långt i Sverige i stort och i det svenska utbildningssystemet i synnerhet. Svenska organisationer arbetar i stor utsträckning med digitala verktyg både i administration och i undervisning. I Sverige pågår i stället en utbredd debatt om digitalisering i undervisningen har gått för långt och bör bromsas och att det finns skäl för att till viss del återgå till fysiska läromedel.

Samtidigt har det framgått under seminarierna att covid-19-pandemin har fått effekter på projektens digitalisering. Digitala partnerskap och samarbeten har tagit fart och öppnade upp för mobilitet i digitalt- och hybridformat. Att kunna samarbeta digitalt med aktörer i andra länder leder i sin tur till att större nätverk tar form, då digitala samarbeten är enklare och mindre tidskrävande att utveckla och bibehålla än fysiska samarbeten. Däremot anser vissa projektägare att stora och digitala nätverk gör att samarbeten blir mindre personliga och nära. För vissa typer av projekt, exempelvis en teater i Malmö som genomförde ett ungdomsprojekt med fokus på civilt mod, upplevdes digitala mötestillfällen inte kunna ersätta det informella lärandet och kommunikationen som sker genom fysiska träffar. Digitala samarbeten har därmed både positiva och mer negativa konsekvenser för projektägarna.

Programkontoret för ungdomsområdet upplever att många organisationer och kommuner har svårigheter att förstå hur arbetet med digital transformation kan konkretiseras. Programkontoret ser kommissionens plattform SALTO som en möjlig källa till inspiration och information, exempelvis kring hur projekt kan arbeta med AI och annan ny teknik, men upplever att informationen inte når organisationerna.

Covid-19-pandemins effekter

Covid-19-pandemin fick stor påverkan på programmets implementering i Sverige. Inom högre utbildning minskade antalet mobiliteter rejält, medan den i princip uteblev inom övriga utbildningssektorer och ungdomsområdet.

Kommissionen ansågs ha skapat mycket flexibla och hjälpsamma lösningar under pandemin. Det var exempelvis mycket uppskattat att projektperioder kunde förlängas. Programkontoren har även varit ett viktigt stöd för projektägarna under pandemin, exempelvis har programkontoren haft stor förståelse för att projekt inte har kunnat genomföras som planerat och enligt ordinarie tidsplan.

Under seminarierna har projektägare vittnat om att virtuell mobilitet och samarbeten tog fart och kunde till viss del ersätta fysiska möten och samarbetsformer under pandemin. Exempelvis anordnade yrkesutbildningar digitala apl-perioder, där de yrkesstuderande fick uppdrag från en arbetsplats i ett annat land som de skulle genomföra på hemmaplan och sedan återrapportera slutresultatet till arbetsplatsen. En framgångsfaktor var att medel kunde föras över från mobilitetsprojekt till samarbetsprojekt under en period, då samarbetsprojekt var enklare att genomföra under pandemin. Men även att driva samarbetsprojekt under pandemin var utmanande. Då ordinarie verksamhet i stor utsträckning påverkades av pandemin och krävde mycket

fokus och arbetsbörda hamnade annat utvecklingsarbete, så som projektverksamhet, i skymundan.

Efter pandemin har en viss återhämtning skett. Inom högre utbildning deltar nu fler individer i mobilitet än innan pandemin. Om denna ökning kommer att hålla i sig över tid återstår att se. Projektägare inom högre utbildning menar att en pandemieffekt är att fler studenter har blivit intresserade av att göra utbyte i ett europeiskt land, jämfört med tidigare då exempelvis USA varit ett mycket populärt land att studera i för svenska studenter. Detta tycks bero på att studenterna vill befinna sig närmare Sverige för att enklare kunna ta sig hem ifall att något oväntat skulle ske. Inom skolområdet upplever flera projektägare i stället ett ökat motstånd från elever att delta i mobilitet. Detta anses bero på att det för många elever blir ett stort steg att på kort tid gå från att ha undervisning hemma till att resa utomlands. Det är viktigt att det sker en återhämtning så att fler elever inom grundskola och gymnasieskola återigen börjar delta i Erasmus+ mobilitet, då projektägare från lärosäten vittnar om att yngre studenter som kommer direkt från gymnasiet visar ett motstånd till att göra utbyten inom högre utbildning.

Efficiency

Ökad kostnadseffektivitet men administrationen av programmet är fortsatt tidskrävande

De förändringar som genomförts för att förenkla programmets administration inklusive ansökningsprocess uppskattas av både projektägare och programkontor. Programkontoren anser att förändringarna är en avgörande faktor för att göra programmet mer kostnadseffektivt. Den förenklade administrationen och redovisningen inom programmet, exempelvis införandet av Erasmusackreditering av deltagande organisationer anses ha lett till ökad kostnadseffektivitet. Arbetet med programmet upplevs dock fortfarande som tidskrävande och administrativt tungrovt av både programkontoren och projektägare.

Under den nuvarande programperioden har förutbestämda enhetsbelopp som betalas ut som engångsbidrag introducerats. Projektägare kan välja mellan förutbestämda belopp utifrån den nivå på verksamhet de vill bedriva. Då användningen av enhetsbelopp och enhetsbidrag varit i bruk under kort tid och det är mycket få projekt som tilldelats enhetsbelopp som ännu hunnit slutrapportera, är effekterna av formatet svårbedömda. Programkontoren tror dock att enhetsbelopp kommer att kunna bidra till ökad kostnadseffektivitet, då mindre tid behöver läggas på administration och redovisning av

budgetfördelning. Enhetsbelopp bidrar även till att programkontoren behöver lägga mindre tid på att kontrollera exakt hur medel förvaltas inom projekten. Programkontoren ser även att införandet av enhetsbelopp kan öka ytterligare, exempelvis i hantering av Training and Cooperation Activities (TCA). Enhetsbelopp anses av de flesta projektägare vara enklare att hantera än tidigare system där bidragsbeloppet baseras på en detaljerad budget av tillgängliga kostnader per kategori. Enhetsbelopp upplevs dock av vissa projektägare göra det svårare att skapa en tydlig överblick av budgeten och bedöma kostnadseffektiviteten.

Att information, system och rutiner kan ändras i utlysningar under pågående programperiod kräver att projektägare behöver lägga tid och resurser på att hålla sig uppdaterade för att inte missa ny information. Projektägare efterfrågar därför färre ändringar under pågående programperioder. Programmets komplexitet och förändringar under programperioden gör även att anställda på programkontoren upplever att det tar lång tid innan de slutar uppleva sig själv som ”nyanställda”. Anställda på programkontoren önskar se tydligare information från kommissionen samt att nya ändringar inte lanseras innan det finns mallar och verktyg färdiga för att hantera dem.

En stor andel av de projektägare som deltagit på seminarierna upplever att projektbudgeten är otillräcklig. Resekostnaderna anses ha blivit mycket stora och flera projektägare inom utbildningsområdet upplever att de tilldelade medlen inte är tillräckliga för att täcka de ökade resekostnaderna. På ungdomssidan menar projektägare att de exempelvis har svårt att täcka boendekostnader i Sverige på grund av det relativt höga kostnadsläget i Sverige jämfört med andra länder i EU. Detta utgör en utmaning för ungdomsorganisationer som saknar tillgång till en kursgård eller annat boende till en lägre kostnad. Ökade kostnader för mat och logi innebär även att unga med begränsade resurser har svårare att delta i verksamheten. Deltagande organisationer på ungdomssidan upplever att det är väldigt positivt att det utgår viss ersättning för arbetstimmar inom Key Action 2, och önskar att motsvarande infördes inom Key Action 1 då många medföljande ledare upplever inkomstbortfall vid deltagande i Erasmus+ samt får bekosta sina egna resor.

Behovet av kontroll skiljer sig åt mellan sektorerna

Ambitionen att den pågående programperioden ska fokusera mindre på kontroll uppmuntras av programkontoret för utbildningsområdet. Programkontoret menar att det är viktigt att fokus läggs på kontroll av de mest relevanta aktörerna att kontrollera. I stället för att lägga resurser på att kontrollera de 15

% av ansökarna som tilldelats mest medel, vilket ofta innebär kontroll av lärosäten, bör i stället riskbaserade kontroller vara huvudfokus.

Programkontoret för ungdomsområdet upplever tvärtom att det behövs ökade resurser för kontroll av projekt för att tidigt kunna upptäcka oegentligheter och oseriösa aktörer. Detta kontrollarbete går utöver det minimum som krävs av kommissionen, men bedöms behöva göras utifrån den nationella kontexten för bidragsgivning. I detta arbete önskar programkontoret för ungdomsområdet fler verktyg för att kunna hantera oseriösa aktörer och ”tomma organisationer” utan verksamhet. Programkontoret för ungdomsområdet önskar även ett mer samordnat tillvägagångssätt vid misstankar om ekonomiskt missbruk och bedrägeri som tar hänsyn till skillnaden mellan sektorer. Tillvägagångssättet bör även samordnas mellan de decentraliserade och de centraliserade programledarna. Även någon form av digital identifiering skulle möjliggöra för att upptäcka oegentligheter.

Programkontoren anser även att det tydligare bör avgränsas vilka som kan söka medel för samarbetspartnerskap och småskaliga partnerskap. Idag finns uppenbara risker att medel används på ett sätt som inte avsetts av organisationer med antingen dålig kapacitet att genomföra projekt eller av oseriösa organisationer med tvivelaktiga syften. Med den ökade budgeten i innevarande programperiod finns även en ökad risk för välfärdsbrottslighet om inte tydligare avgränsningar görs.

IT-verktygen skapar stora utmaningar för administrationen

Projektägare och programkontoren upplever att intensionen med kommissionens nya IT-systemen är bra, men att det fortsatt kvarstår stora brister i systemens funktion. Framför allt är tekniska problem i Beneficiary Module (BM) och Project Management Module (PMM) vanligt förekommande, och det händer att systemen kraschar med följd att information försvinner eller att sidor blir överbelastade och därför fungerar mycket långsamt. Dessa tekniska problem skapar både frustration, försämrar genomförandet och bidrar till en sämre arbetsmiljö eftersom information inte kan registreras på ett korrekt eller effektivt vis. Att BM inte fungerar tillfredsställande gör att mycket arbetstid behöver avsättas för att föra in uppgifter i verktyget. Vissa projektägare vittnar om att de har ändrat sina arbetstider för att kunna föra in uppgifter i BM under kvällar och helger, då verktyget fungerar bättre under dessa tider med mindre belastning. Att uppgifter riskerar att läggas in fel eller inte läggs in i tid skapar också en stor stress och rädsla för anmärkningar.

På grund av brister i IT-systemen behöver pappershantering av dokument användas som komplement, vilket skapar dubbelarbete för både programkontoren, projektägare och det oberoende revisionsorganet

(International Audit Body). Det finns dock en samstämmighet om att tanken bakom införandet av systemen är god, och projektägare vittnar om att BM har börjat fungera bättre och bättre med tiden. Inför framtida programperioder bör fokus ligga på att förbättra utförandet av befintliga IT-system. Att införa nya IT-system som inte är helt färdigutvecklade anses inte vara kostnadseffektivt, utan i stället skapa fortsatta problem för administrationen inom ramen för programmet.

Andra IT-system, så som Funding and Tenders Portal (FTOP), anses vara svårnavigerade och skulle vinna på att bli mer användarvänliga. Erasmus Without Papers (EWP) anses vara onödigt krångligt och tidskrävande. Digitaliseringen av Online Learning Agreement (OLA) och Individual Learning Agreement (IIA) har varit smidig och gynnat effektiviteten, men det uppstår svårigheter när vissa universitet och högskolor inte kommit lika långt i digitaliseringsprocessen och fortsatt har pappershantering. Projektägare inom högre utbildning såg även utmaningar med EWP Dashboard och de kommersiella systemen så som MoveOn och Mobility Online. Problemen med kommunikationen mellan systemen kvarstår och ett konkret önskemål är därför att de olika systemen borde stödja samma arbetsmetoder och funktioner.

Projektägare och programkontor har inkommit med flertalet förslag på hur administrationen och rapporteringen i programmet kan förenklas och förbättras. Ett sätt att förenkla administrationen för programkontoren är att göra de mindre kontrakten¹ så som eTwinning, EPALE, Europass, Euroguidance och EQF till en del av Erasmus+ kontraktet². Genom att sammanföra kontrakten med Erasmus+ kontraktet skulle arbetet med synergier mellan olika initiativ, i syfte att underlätta rörligheten, underlättas. Arbetet skulle även kunna förenklas genom att införa klumpsummor för hanteringen av kontrakten för eTwinning, EPALE, Europass, Euroguidance och EQF på samma sätt som gjorts för national VET-team. Ett önskemål från projektägare är ökad integrering och synkronisering mellan IT-systemen. En annan åtgärd som skulle kunna förenkla administrationen är att Learning Agreement och Europass Mobility Document speglar de krav på information som finns i BM.

Ackreditering – en framgångsfaktor med utvecklingspotential

Den nya möjligheten till ackreditering skapar goda förutsättningar för mer långsiktig planering inom deltagande verksamheter. I Sverige har ackreditering blivit mycket populärt och många organisationer har valt att ansöka om ackreditering. För programkontoren innebär förändringen att mindre resurser

¹ Grant agreement

² Contribution agreement

behöver läggas på kontroll, vilket möjliggör att programkontoren kan fokusera mer på att ge stöd till projektägare.

Ansökningsprocessen för att bli ackrediterad upplevs av vissa aktörer som svår och administrativt krävande, vilket kan skapa hinder för mindre aktörer på utbildningssidan. Ansökningsprocessen kräver i dessa fall mycket stöd från programkontoren. Att som redan ackrediterad organisation ha en förenklad budgetansökan anses ha underlättat administrationen av programmet i stor utsträckning. Samtidigt upplevs fortsatt en stor administrativ börda i form av rapportering under projektets gång. Ackrediteringen upplevs på så sätt ha bidragit till färre toppar och dalar i det administrativa arbetet. Då ansökan tidigare tog mycket tid i anspråk under ansökningsperioder upplevs i stället nu en jämnare men hög nivå av administrativt arbete.

Möjligheten till att ansöka om ackreditering som ett konsortium skapar en väg in i programmet för fler små och nya organisationer, och bidrar på så sätt till ökad inkludering. Ackreditering som konsortium minskar även administrationen både för programkontoret för utbildningsområdet och för de enskilda aktörerna som ingår i ett konsortium.

Ökad budget och ökad konkurrens

Att budgeten för Erasmus+ uppgår till 26,2 miljarder i den innevarande programperioden har påverkat programmets implementering i Sverige på flera sätt. Programkontoret för utbildningsområdet har som tidigare nämnt haft ett högt söktryck till programmet under den innevarande programperioden. Dock har det ökade intresset för programmet även lett till ökad konkurrens mellan aktörer inom utbildnings- och ungdomsområdet. Att fler aktörer konkurrerar om medel gör att ackrediterade organisationer vittnat om att de blir tilldelade en minskad budget från år till år. Att Erasmus+ fått en ökad budget märks paradoxalt på så sätt genom att projektbudgeten upplevs ha minskat för många projektägare.

Inom högre utbildning anser samtidigt vissa projektägare att de får för stora budgetar för sina mobilitetsprojekt. Inom samarbetsprojekt upplevs å andra sidan en större konkurrens om medel. Att aktörer inom högre utbildning har fått en större budget för sina mobilitetsprojekt upplevs dock inte som enbart positivt. Medan budgeten har ökat har samtidigt fler satsningar på olika typer av mobilitet (exempelvis kortare mobilitetsformer) gjorts i den nuvarande programperioden. Då hanteringen av de olika formerna av mobilitet skiljer sig åt anses därför kombinationen av en ökad budget och fler mobilitetsformer ha lett till ökad administration för projektkoordinatorer och administratörer.

Intresset för att söka småskaliga partnerskap är stort inom sektorerna skola och vuxenutbildning, men desto mindre inom yrkesutbildningen. Medan småskaliga partnerskap är tänkta för små organisationer och nybörjare söks de idag även av andra större organisationer. För att locka fler aktörer som står långt ifrån programmet till att söka de småskaliga partnerskapen bör ansökan och administrationen av projekten bli enklare. Projektformen behöver även ses över så att regelverket överensstämmer bättre med syftet.

Medan budgeten för innevarande programperiod gradvis ökar under åren från 2021 till 2027 inom den beslutade ramen, skulle programkontoren föredra en mer jämn budgetfördelning under programperioden i framtiden för att undvika stora svängningar i ambitionsnivå och budget.

Flexibilitet kring budgetfördelning uppskattas av programkontoren

Att Erasmus+ fått en ökad budgetflexibilitet i den nuvarande programperioden uppskattas av programkontoren. Möjligheten att överföra upp till 35% av programmets budget mellan utbildningssektorerna bidrar till att medel kan användas där de gör mest nytta. Programkontoren menar att en fortsatt och ökad nationell flexibilitet är en viktig förutsättning för att programmet fortsatt ska vara relevant under kommande programperiod. På så sätt kan programmet anpassas både till föränderliga nationella förutsättningar och en föränderlig omvärld.

Programkontoren är ett viktigt stöd för deltagande aktörer

Projektägare är nöjda med det stöd som ges från programkontoren. Medarbetarna på programkontoren beskrivs som serviceinriktade, professionella och mycket hjälpsamma. Projektägarna menar även att programkontoren vill att deras projekt lyckas och blir framgångsrika, samt att medarbetarna på programkontoren har stor förståelse för projektägarnas problem och utmaningar med programmet. Att projektägare erbjuds tillfällen att mötas och dela erfarenheter med varandra är mycket uppskattat. Under pandemin har programkontoren anordnat digitala seminarium (webinarium) och efter pandemin har digitala möten fortsatt användas i stor utsträckning. Flera projektägare efterfrågar därför nu fler fysiska träffar, exempelvis ansökningsseminarier då informella möten under fysiska träffar mellan projektägare bidrar till erfarenhetsutbyte och kontaktskapande.

I takt med att programmet har vuxit i Sverige ökar även kraven på tillgänglighet från programkontorens sida. Vissa projektägare upplever en bristande tillgänglighet från programkontoret för utbildningsområdet. Exempelvis upplevs det svårt att nå över telefon vid akuta frågor som kan uppstå, exempelvis under rapporteringsperioder. Förslag som getts på hur kontakten

mellan projektägare och programkontoret kan effektiviseras och förbättras är framtagande av en FAQ (Frequently Asked Questions), då många projektägare ofta återkommer med likande frågor vid samma tidpunkter.

Programkontoret för ungdomsområdet upplever att ungdomssektorn är en utmanande målgrupp. Målgruppen består av många små och ofta ideella organisationer som är beroende av mycket stöd och hjälp för att klara av programmets tunga administration. Formaliafel i ansökan riskerar att leda till avslag, vilket kan vara avskräckande för ideella organisationer som helt ger upp att ansöka bidrag från Erasmus+ efter ett avslag. Att målgruppen är komplex ställer höga krav på programkontoret för ungdomsområdet och ger en hög arbetsbelastning då projektägare behöver mycket stöd under hela processen. Det tar även lång tid för nya aktörer innan de känner sig förankrade i programmet.

Välfungerande samarbete mellan programkontor, departement och kommissionen

Samarbetet mellan programkontoren, departementen och kommissionen fungerar bra. Programkontoren och Regeringskansliet har ett nära och välfungerande samarbete. Enligt programkontoren visar kommissionen ett stort intresse för de decentraliserade delarna av programmet. Båda programkontoren upplever kommissionen som lyhörd för förslag och önskemål på arbetsmetoder och har fått igenom många förändringar, vilket uppskattas. På ungdomssidan upplevs dock viss friktion i kommunikationen med kommissionen, där det upplevs svårt att få gehör för problem på IT-området som har funnits länge.

Ökad information om verksamhet på central nivå efterfrågas av programkontoren

För att programkontoren ska kunna stödja potentiella ansökare inom programdelar på central nivå där Sveriges deltagande i dag är lågt, till exempel *Centres of Vocational Excellence*, anses mer och tidigare information behöva förmedlas till programkontoren. EACEA upplevs vara restriktivt gällande vilken information som delas med programkontoren, bland annat information om vilka svenska aktörer som har ansökt om och blivit beviljade medel för projekt på central nivå. Programkontoren anser att det även är av vikt att information förmedlas om vilka organisationer som inte har beviljats medel, så att programkontoren kan erbjuda organisationerna stöd under nästa ansökningsomgång. Aktörer som har beviljats projektmedel centralt förväntar sig ofta att programkontoren ska kunna besvara frågor och vara behjälpliga i arbetet med centralt finansierade projekt. Att programkontoren saknar den önskade informationen har fått konsekvensen att de inte kan erbjuda det stöd som de skulle önska kunna ge både till de aktörer som har och de som inte blivit

beviljade medel på central nivå. Flertalet projektägare på decentraliserad nivå upplever att avståndet till kommissionen är långt, och önskar att informationen från kommissionen var tydligare och mer lättillgänglig. Programkontoren bedöms dock förmedla informationen från kommissionen på ett effektivt vis.

Relevance

Mål med hög relevans i dagens samhälle

Regeringen, programkontoren och projektägare delar uppfattningen att målen för Erasmus+ är fortsatt högst relevanta och adresserar de utmaningar som finns i dagens samhälle. Vikten av att arbeta för ett sammanhållet Europa och en stärkt europeisk identitet anses ha aktualiserats ytterligare de senaste åren på grund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Erasmus+ har på så sätt i större utsträckning börjat betraktas av projektägare som en viktig fredsbevarande insats för Europa. Ett tydligt medskick från projektägare och programkontoren är att då målen för programmet förankras mer med tiden är det av vikt att de mål och prioriteringar som finns i dag inte förändras, utan behålls under framtida programperioder. På så sätt skapas en kontinuitet och en långsiktighet i arbetet mot programmets mål. Programkontoren anser att för att skapa en kontinuitet i programmet bör fokus på att skapa goda förutsättningar för nuvarande målgruppers deltagande behållas och ett utvidgande av programmets målgrupp undvikas.

Målen upplevs till viss del vara skrivna på ett alltför formellt och otydligt sätt, vilket försvårar aktörernas bedömning av måluppfyllelsen i projekten. Många önskar därför en ökad tydlighet kring hur målen kan uppnås och operationaliseras på rätt nivå för projektägarna. Andra aktörer betraktar i stället målen som en vision eller riktlinje att sträva emot snarare än något konkret att uppnå.

Deltagande organisationer och programkontoren är mycket positiva till de horisontella prioriteringarna inom programmet. Speciellt relevanta anses prioriteringarna inkludering och grön omställning vara, vilka bedöms vara mycket viktiga perspektiv att involvera i projekten i Sverige. Regeringen delar programkontorens och projektägares åsikt att inkludering och tolerans är en viktig och aktuell fråga i Sverige. När det gäller digital omställning ligger Sverige redan i framkant, vilket gör att fokus kan läggas på övriga prioriteringar. Syftet med målet om digital transformation anses av projektägare och programkontor samtidigt kunna tydliggöras, speciellt i relation till AI:s framväxt under senare år.

Några förslag på perspektiv som kan få större plats i programmets mål har presenterats av både programkontoren och projektägare under seminarierna.

Ett sådant förslag från programkontoren är ett ökat fokus på lärarförsörjningen, då lärarbrist är en gemensam utmaning för många länder i Europa. Ett ökat fokus på lärarförsörjningen inom ramen för Erasmus+ är i linje med det europeiska utbildningsområdets (EEA) initiativ för lärare, utbildare och skolledare. Ett annat förslag från vissa projektägare är större fokus på psykisk ohälsa, då psykisk ohälsa är ett utbrett problem bland ungdomar och studenter idag och något som får effekter på benägenheten och möjligheten att delta i programmets verksamhet.

Delar av Erasmus+ verksamhet är välkänt men kännedomen kan öka

Erasmus+ har kommit att bli ett välkänt och viktigt varumärke som många har positiva associationer till. Kännedomen om Erasmus+ varierar dock både mellan och inom sektorer. Erasmus+ är främst välkänt som ett program för högskolestudenters mobilitet under studietiden. Programmets verksamhet för skolelever, yrkesstuderande, vuxnas lärande, ungdomar och idrottssektorn är därmed mindre välkända i Sverige. Detta kan sannolikt bero på att Erasmus+ verksamhet inte har varit inriktad mot dessa målgrupper under en lika lång period som mot studenter inom högre utbildning. Erasmus+ mobilitetsverksamhet är generellt mer välkänd medan övriga delar, så som Key Action 2 projekt, är mindre kända. Detta är även fallet inom högre utbildning. Regeringen anser därmed att ökad information om projektmöjligheterna som Erasmus+ erbjuder kan behövas.

Flertalet aktörer som deltagit i seminarierna inför denna rapport har uttryckt att rektorer, huvudmän och ledningsgrupper i större utsträckning behöver få information om Erasmus+ verksamhet och kunskap om fördelarna med att delta i programmet. Erasmus+ upplevs även ha en högre status i andra europeiska länder än i Sverige, och projektkoordinatorer upplever inte alltid att deras arbete med projekten tas på stort allvar av chefer och huvudmän. Regeringen drar därmed slutsatsen att information om programmet behöver inte endast spridas bredare till organisationer utan även inom organisationer, så att huvudmän och ledningsgrupper i större utsträckning prioriterar och värderar den verksamhet som genomförs i Erasmus+ projekten.

Programkontoren arbetar aktivt med insatser för att sprida kunskap och öka deltagandet i programmet. Exempelvis genomförs digitala kampanjer och anordnas möten om ansökningsprocessen. Programkontoren deltar även på konferenser och nätverksträffar samt samverkar med sektoriella sammanslutningar som exempelvis nätverket Vuxenutbildning i samverkan. Bland deltagande projektägare finns ett stort intresse av att i större utsträckning få tillfälle att delta i seminarium där aktörer kan dela med sig av erfarenheter av att driva projekt och sprida goda resultat. Programmet kan på så sätt få större

spridning och nya aktörer kan få möjlighet att bli inspirerade och intresserade av att delta i programmet. Projektägare menar vidare att de arbetar för att sprida framgångsrika projektresultat i media, men att intresset för sådana framgångsexempel är lågt från medias sida.

Kunskapen om Erasmus+ ungdom och idrott har ökat i Sverige, men är fortfarande ett relativt okänt område

Kunskapen om Erasmus+ ungdom bedöms ha ökat i Sverige, men programmet är långt ifrån lika välkänt som inom högre utbildning och aktörer inom ungdomssektorn upplever att kännedomen om programmet och vilka möjligheter det erbjuder behöver öka både bland unga, i civilsamhället och inom kommuner. Den nyligen decentraliserade idrottsdelen av Erasmus+ har marknadsförts genom aktiviteter från programkontor och genom deltagande organisationer, men organisationerna upplever att mer marknadsföringsaktiviteter krävs för att sprida kunskap om programmet. -

Programkontoret för ungdomsområdet önskar även se mer marknadsföringskampanjer centralt från kommissionen för att synliggöra de delarna av programmet som är mindre kända. Deltagande organisationer och kommuner föreslår att marknadsföring av programmet skulle kunna ske genom ungdomsambassadörer eller ungdomsanpassad information i digitala kanaler. Projektägare anser att möjligheter till spridningstillfällen av resultat av genomförda projekt, exempelvis genom workshops eller på programkontorets hemsida, skulle också bidra till ökad synlighet av vad programmet har uppnått i Sverige.

Fortsatt behov av anpassning för inkludering av underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter

De förändringar som genomförts i programmet för bättre anpassning till underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheters behov är steg i rätt riktning. Kort och blandad mobilitet är en viktig framgångsfaktor i arbetet med att inkludera fler grupper i programmets verksamhet. Kort mobilitet bidrar till att fler individer ges möjlighet att delta. Då det i Sverige finns begränsningar att behandla känsliga personuppgifter är det däremot svårt att identifiera i vilken grad fler individer från underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter har deltagit i programmet. Inom ungdomsområdet upplever projektägare och programkontoret för ungdomsområdet att arbetet med UVAS varit mycket framgångsrikt. Även efter kortare projekt kan stor personlig utveckling ses, vilket understryker att även kortare mobilitetsperioder kan skapa stora förändringar hos individer.

Att i större utsträckning kunna genomföra mobilitet i grupp är enligt

projektägare också en viktig framgångsfaktor i att inkludera fler grupper i programmet. Unga som inte vågar eller som av andra skäl inte har möjlighet att delta på egen hand i en mobilitetsaktivitet blir mer angelägna att delta när de kan göra det tillsammans med andra elever, studenter, ungdomar samt med personal och lärare. Fortsatta insatser inom Erasmus+ gällande ökade möjligheter till gruppmobilitet uppmuntras därmed av projektägare.

Inom högre utbildning informerar projektkoordinatorer studenter och personal om den extra finansiering (så kallat top up) som är tillgänglig för deltagare med fysiska, psykiska eller andra hälsorelaterade hinder genom Erasmus+ inkluderingsstöd. Enligt projektägare kan ett visst motstånd dock finnas till att söka om stödet då deltagare kan uppleva det känsligt att själv identifiera sig som tillhörande denna grupp. Samma problematik finns inom ungdomsområdet, där vissa ungdomar inte uppger att de har behov för anpassningar för en rädsla att bli bortvalda. Ofta uppdagas därför stödbehovet först efter påbörjat projekt. Att stödbehov uppdagas först efter projekt har påbörjats innebär att stödbehoven inte kan beskrivas i projektansökan. Flera projektägare vittnar därför om att anpassningar behöver göras under projektens gång men att det då saknas utrymme i budgeten. Informationen om riktade bidrag så som inkluderingsbidrag för deltagare och organisationer kan dock spridas ytterligare av programkontoren. Få söker extra medel för detta arbete och under seminarierna har det framgått att inte alla är medvetna om att sådana bidrag finns.

Att arbeta uppsökande är ett framgångsrikt verktyg enligt programkontoren i arbetet med att nå fler individer från underrepresenterade grupper och grupper med färre möjligheter. Flera organisationer inom ungdomsområdet arbetar uppsökande för att nå utsatta ungdomar, exempelvis UVAS och ungdomar i socioekonomiskt svagare områden. Programkontoren arbetar även med aktiv rekrytering av nya och underrepresenterade aktörer, men trots detta är administration och komplicerade ansökningsprocesser fortsatt ett stort hinder för många aktörer att delta i programmet. Förenklad administration för deltagare skulle även kunna underlätta deltagandet. Ansökningsprocessen för deltagare anses vara ett hinder då vissa blir avskräckta från att delta i utbyten då ansökan kräver mycket tid och möda i anspråk. Även återrapporteringen efter genomförda projekt kan förenklas. Inom ungdomsområdet upplevs det saknas flexibilitet och förståelse för att målgruppen kan ha andra utmaningar än exempelvis studenter.

Att förbereda deltagare med begränsade möjligheter att delta i programmet tar ofta mycket tid i anspråk. Längre framförhållning för förberedelser av deltagande skulle därför behövas. Då programmet är administrativt tungt finns

även begränsad tid att tillgå till arbete med att förbereda deltagare inom ramen för programmet. En minskad administrativ börda skulle därför kunna möjliggöra mer tid för ökat arbete med att inkludera fler deltagare med begränsade möjligheter i programmet.

Coherence

Intern sammanhållning med utvecklingspotential

Seminarierna visar på en osäkerhet kring skillnaderna mellan olika Key Actions 1 och 2. Att det är svårt att förstå skillnaderna mellan dem beror enligt programkontoren med stor sannolikhet på att båda kan innehålla både mobilitet och samarbeten med andra aktörer. Erasmus+ partnerskap är även mindre välkänt än Erasmus+ mobilitet i Sverige.

Genom parallella projekt kan långsiktiga och välfungerande samarbeten uppbyggas. Under intervjuer med programkontoren framgår att det i Sverige finns ett flertal aktörer med parallella projekt inom Key Action 1 och Key Action 2. Under seminarierna har det däremot framkommit få sådana exempel. Ett parallellt Key Action 1 projekt kan ge möjlighet för fler inom organisationen att involveras i projektet, samtidigt som Key Action 2 projekt bidrar till ökad organisationsutveckling. En aktör från skolsektorn med parallella projekt menar däremot att genom det nära samarbetet som byggts upp under skolans samarbetsprojekt ökar eleverns motivation att delta i utbyten för att besöka den skola som den egna skolan samarbetar med. Ett hinder för genomförandet av parallella projekt är att det upplevs krångligt att samordna olika projekt samtidigt, speciellt gällande rapportering och administration. Regeringen drar slutsatsen att förenklad administration och rapportering skulle kunna bidra till att fler aktörer har parallella projekt inom Key Action 1 och Key Action 2.

Ett hinder för ökade kontakter mellan aktörer med olika projekttyper anses av projektägare vara att aktörer med mobilitetsprojekt inte har möjlighet att använda sin budget för mobilitet för att delta i projektmöten anordnade av aktörer med partnerskapsprojekt. Deltagande på sådana möten anses kunna bidra till fortbildning och ökat nätverkande, men då deltagande i konferenser inte räknas som jobbskuggning tillåts det inte. Att öppna upp för möjligheter till mer samverkan och information om pågående projekt anses kunna bidra till mer samarbete mellan olika typer av projektformer.

Inom högre utbildning anses inomeuropeisk mobilitet (KA131), Europauniversitet och Erasmus Mundus komplettera varandra bra då KA131 kan delfinansiera mobilitet inom de andra verksamheterna. För att

delfinansieringen från KA131 till ICM KA171 ska fungera ännu bättre anses tiden för ansökningarna behöva synkas så att projekten pågår under samma perioder.

Vidare finns exempel på aktörer som har haft projekt inom både utbildningsområdet och ungdomsområdet. Ett sådant exempel är Viksjöfors grundskola och Viksjöforsbaletten som vittnar om att de mycket framgångsrikt har hittat synergier mellan utbildningsprojekt och ungdomsprojekt inom Erasmus+ genom kreativa lärandeprocesser med fokus på dans. Inom Erasmus+ ungdom är det även relativt vanligt att organisationer har projekt inom Erasmus+ och samtidigt tar emot internationella eller nationella volontärer genom den Europeiska solidaritetskåren (ESK). Detta möjliggör för att bibehålla en internationell profil i organisationerna även efter en genomförd ungdomsmobilitet. Att ha erfarenhet av ansökningsprocessen för det ena programmet sänker även trösklarna för att söka medel inom det andra.

Erasmus+ utbildning konkurrerar ut liknande program men synergier finns

Regeringen, programkontoret för utbildningsområdet och projektägare anser att Erasmus+ har bidragit till att andra nationella och regionala program i Sverige inom utbildningsområdet blir utkonkurrerade och behöver anpassa sig för att komplettera Erasmus+. Att andra nationella och regionala program utkonkurreras beror på flera anledningar. En central anledning till detta är att Erasmus+ har den klart största budgeten. De medel som aktörer kan bli tilldelade i programmet kan inte ges av andra liknande program i Sverige. Vissa andra program, exempelvis Atlas, kräver även att aktören delfinansierar projekt. Då många aktörer inte har tillgängliga medel för delfinansiering väljs därför deltagande i sådana program bort. Att mindre medel går att söka från andra program gör att aktörer hellre väljer att lägga tid på att ansöka om Erasmus+ medel.

En annan anledning till att Erasmus+ utkonkurrerar andra nationella och regionala program är programmets nya initiativ och satsningar under programperioden 2021–2027. Kombinationen av att Erasmus+ både kan erbjuda mer medel och nu även flexiblare mobilitetsmöjligheter gör att andra initiativ blir mindre attraktiva. Exempelvis har Nordplusprogrammet tidigare använts för kortare mobilitetsperioder, men då Erasmus+ nu även erbjuder kortare mobiliteter blir Nordplus mindre aktuellt. Ett annat exempel är programmet Atlas som möjliggör mobilitet utanför Europa av aktörer inom skola, yrkesutbildning och vuxenutbildning. Då Erasmus+ öppnat upp för ökade möjligheter till mobilitet utanför Europa för yrkesutbildning i den nya programperioden blir även Atlas mindre aktuellt att söka för flera aktörer. Nordplusprogrammet anses dock vara smidigt att använda vid samarbeten och

utbyten inom Norden och Baltikum. En fördel med Nordplusprogrammet är att det upplevs enklare att ansöka och administrera Nordplus projekt än Erasmus+ projekt. Nordplus ansökan och administration kan ses som ett positivt exempel som Erasmus+ kan inspireras av i utformningen av en förenklad administration av programmet.

Synergier mellan EU-fonder på nationell nivå

Programkontoret för utbildningsområdet har ett välfungerande samarbete med andra myndigheter som förvaltar EU-fonder såsom Svenska ESF-rådet som förvaltar Europeiska socialfonden (ESF+) i Sverige. Exempelvis finns en gemensam arbetsgrupp mellan UHR, MUCF och ESF-rådet, vars syfte är att skapa synergier mellan programmen och identifiera och belysa framgångsrika projekt som goda exempel. Programkontoret för utbildningsområdet menar dock att det finns utmaningar att leva upp till förväntningar och instruktioner från generaldirektoratet för utbildning, ungdom, idrott och kultur (DG EAC) på samverkan mellan programmen Erasmus+ och ESF+ avseende användningen av spetskompetensstämpeln (Seal of Excellence). Programkontoret för utbildningsområdet ser behov av att EU-kommissionen ger information till de nationella myndigheterna för att möjliggöra användandet av spetskompetensstämpeln för synergier mellan Erasmus+ och ESF+. Programmet för ESF+, som godkändes av kommissionen 2022, innehåller inte skrivningar om spetskompetensstämpeln.

Programkontoret för ungdomsområdet har goda erfarenheter av samarbete med Svenska ESF-rådet och ingår bland annat i övervakningskommittén för det nationella programmet för ESF+ samt har samarbetat kring ett mobilitetsprogram för unga som varken arbetar eller studerar som heter Moves. Syftet med programmet är att unga som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden, exempelvis på grund av ohälsa, ska få hjälp att bryta med en negativ social kontext och få nya utmaningar. Programkontoret för ungdomsområdet uppger att det finns ett stort värde av att på nationell nivå samarbeta med andra myndigheter och strukturer och att detta på olika sätt gagnar målsättningarna med ungdomsdelen av Erasmus+.

Inom högre utbildning finns synergier med bl.a. Sveriges innovationsmyndighet Vinnova, exempelvis genom fördjupade samarbeten kring Europauniversitet. PLINT förväntas även kunna bidra till ökade synergier. Inom ramen för PLINT genomförs bland annat en kartläggning av olika program och stipendier som finns för forskning och högre utbildning, vilken förväntas bidra till ökad kunskap om möjligheter till samarbeten.

Få projekt skulle genomföras utan finansiering från Erasmus+ ungdom

Inom ungdomsområdet finns däremot inga andra nationella eller regionala program som möjliggör internationella projekt och mobilitet på samma sätt som Erasmus+. Kommuner och andra deltagande aktörer inom ungdomsområdet pekar på att de flesta av de projekt som Erasmus+ möjliggör helt skulle utebli utan finansieringen genom programmet.

European Added Value

Ett program med stort europeiskt mervärde

Enligt regeringen har Erasmus+ ett stort europeiskt mervärde. En majoritet av den mobilitet och de samarbeten som genomförts anses inte ha kunnat vara möjliga att genomföra utan Erasmus+, speciellt inom ungdomsområdet där det saknas andra öronmärkta medel för denna typ av internationella utbyten och partnerskap. Utan programmet skulle även den europeiska dimensionen av partnerskapen gå förlorade. Att alla länder i EU arbetar mot samma mål anses bidra till ett stort kunskapsutbyte och till en mer sammanhållen utbildning och ungdomssektor i EU. De medel som tilldelas genom programmet anses även bidra till ökad jämlikhet och lika möjligheter inom EU.

Regeringen anser vidare att ett viktigt mervärde med programmet är att Erasmus+ bidrar till gemensamma nämnare, strukturer, och referenser inom EU. Detta anses bidra till ökad tillit mellan exempelvis lärosäten, vilket i sin tur bidrar till att mobilitetsverksamhet förenklas och rörligheten ökar. Mervärdet av gemensamma strukturer och regelverk anses exempelvis bli tydligt när internationella studenter kommer till svenska lärosäten utanför ramen för Erasmus+ samarbetet. För ett ökat europeiskt mervärde kan programmet på ett tydligare sätt knyta an till målen för EU:s ungdomsstrategi. De elva ungdomsmålen i EU:s ungdomsstrategi kan tydligare återspeglas i programmet och programguiden och kopplas till specifika och konkreta åtgärder.

Programmet understryker vikten av internationellt samarbete och internationalisering inom utbildning- och ungdomsområdet. Erasmus+ anses därför vara ett mycket viktigt verktyg för ökad internationalisering och ett internationellt perspektiv i verksamheter. Erasmus+ bidrar på så sätt till verksamhetsutveckling inom internationaliseringsområdet. Den internationella och europeiska prägel på organisationen upplevs även stärka attraktionskraften till verksamheten både inom utbildningsområdet och ungdomsområdet.

Följande citat från en projektägare inom gymnasieskolan om Erasmus+ mervärde fick gehör bland övriga projektägare under ett av seminarierna.

”Erasmus ger oss möjligheten att öppna fönstret till hela Europa och världen och knyta band med andra kulturer (...). Ju mer vi kan sprida detta till olika sektorer, föräldrar, människor runtomkring, desto mer kan vi visa att Europa står för något och förmedla de mål Erasmus+ står för (...).”

Ökad kunskap om Europa men osäker ökad europeisk tillhörighet

Erasmus+ bidrar i stor utsträckning till ökad kunskap om Europa och EU. Enligt projektägare anses det i Sverige finnas ett stort behov av sådan kunskap, då svenska ungdomar jämfört med ungdomar i andra länder anses ha lite kunskaper om EU och dess institutioner. Flera projektägare från gymnasieskolan menar även att många svenska ungdomar inte har rest till andra länder i Europa förut, och att deltagandet i Erasmus+ mobilitet därmed kan vara första gången de besöker ett annat europeiskt land. Att få möjligheten att delta i programmet och genomföra en mobilitet bidrar även till en ökad tacksamhet mot EU som möjliggjort detta.

Det sker även en informell kunskapsöverföring efter avslutade projekt då deltagare kommer hem och delar med sig av sina erfarenheter. Inom ungdomsområdet så kan kunskapsspridningen ske i form av uppföljande kulturkvällar med föräldrar och övriga ungdomar i verksamheten eller genom studiecirklar där projektens genomförande och resultat diskuteras. Genomförda projekt skapar på så sätt ringar på vattnet vad gäller kunskap om Europa för fler än deltagande ungdomar och ledare.

Det är däremot svårt att bedöma om den ökade kunskapen om Europa bidrar till en ökad känsla av europeisk tillhörighet i Sverige. Sveriges geografiska placering kan enligt projektägare vara en bidragande faktor till att svenskar i mindre utsträckning identifierar sig som européer. Att möta människor från andra länder i Europa kan däremot bidra till en ökad förståelse för likheter och gemensamma värden, som i förlängningen kan leda till en ökad känsla av europeisk tillhörighet. Att ha deltagit i ett Erasmus+ projekt bidrar dock till en gemenskap och känsla av tillhörighet med andra som deltagit i programmet. Erfarenheter av att ha deltagit i en Erasmusmobilitet är ofta lika mellan länder, och att träffa andra som deltagit i programmet bidrar till en ökad förståelse för varandra över landsgränser. Deltagandet i programmet leder även till en mer positiv inställning till att studera och arbeta i andra EU-länder i framtiden, vilket i sin tur kan leda till ökad rörlighet från Sverige till Europa.

Deltagande personal, ungdomsledare och lärare upptäcker även likheter kring utmaningar och problem inom utbildningsområdet och samhället i stort vid möten med personal och lärare från andra länder. Europeiska kontakter är också viktiga inom ungdomsområdet, speciellt för mindre ideella organisationer

eller kommunala verksamheter som står inför gemensamma utmaningar, exempelvis i socioekonomiskt utsatta områden. Inom yrkesutbildningsområdet är internationella kontakter också mycket viktigt, speciellt i fall där det finns få eller inga andra nationella aktörer som erbjuder samma utbildningar. Att skapa internationella kontakter kan därmed bidra till ett viktigt erfarenhetsutbyte som inte hade kunnat genomföras i en nationell kontext.

Under seminarierna med projektägare framgår det att möten med andra kulturer och människor från andra länder även kan leda till att olikheter och skillnader identifieras. Detta kan i sin tur leda till att den svenska identiteten stärks. Projektägare från både gymnasieskolan och ungdomsområdet har vittnat om att det kan vara en viktig insikt för ungdomar som är födda utanför Europa, och som vanligtvis inte identifierar sig som svenskar, att förstå att de vid möten med andra kulturer identifierar sig med den svenska kulturen. Regeringen anser att detta är en intressant, viktig och oväntad effekt av programmet i Sverige. Att ungdomar känner sig mer som en del av den svenska kulturen kan i sin tur bidra till en förbättrad integration av utrikesfödda i det svenska samhället.

Stort intresse för samarbete med tredjeland

De ökade möjligheterna till samarbeten med tredjeland har blivit väl mottagna och uppskattas mycket av lärosätena i Sverige. Intresset är så stort att många aktörer önskar möjligheten att fördela en större del av budgeten än 20 % till samarbeten med aktörer utanför Europa. Det stora intresset för samarbeten med tredjeland inom Erasmus+ beror bland annat på att andra liknande program i Sverige har lagts ner. Exempelvis har programmen Linnaeus-Palme och Minor Field Studies (MFS) inom högre utbildning lagts ner. Programmet Linnaeus-Palme syftade till att stärka partnerskap mellan svenska lärosäten och lärosäten i låg- och medelinkomstländer. MFS var ett resestipendium för högskolestudenter som möjliggjorde fältstudier i ett låg- eller medelinkomstland inom ramen för ett examensarbete. Andra möjliga orsaker kan enligt programkontoret för utbildningsområdet vara att vissa populära destinationer definieras som tredjeland, exempelvis Storbritannien och Schweiz.

Inom yrkesutbildningen används de tilldelade medlen bland annat till att kunna åka på yrkestävlingar som genomförs i tredjeländer. Samarbeten med tredjeländer som är framgångsrika inom vissa yrkesområden, exempelvis Japan inom teknologi, anses också ha stor betydelse och bidra med viktig kunskap om yrkesområdet. Vidare finns ett stort intresse av fortsatt samarbete med Storbritannien, speciellt inom yrkesutbildningen, då Storbritannien ligger i framkant inom flera yrkeskategorier. Samarbetet med Storbritannien upplevs dock ha komplicerats efter Storbritanniens utträde ur EU och programmet, och flera projekt har valt att avsluta samarbeten med aktörer i Storbritannien då

landets inreseregler ställer för stora krav på samordning. Inom yrkesutbildningen upplevs även att det är svårt och tar mycket tid i anspråk att ordna med visum för praktikperioder i tredjeland. Ett större fokus inom programmet skulle därmed kunna läggas på att underlätta samarbeten med tredjeland.

Inom högre utbildning anses det finns ett stort intresse för samarbeten med tredjeland. Dock anses budgeten för de olika regionerna inom ICM inte vara helt i linje med lärosätenas intressen för internationella samarbeten. Exempelvis är budgeten för mobilitet till Västra Balkan stor, men intresset bland de svenska lärosätena relativt låg, medan Latinamerika och delar av Afrika är mer populära regioner för de svenska lärosätena, men budgeten för dessa regioner låg. Att kunna anpassa budgetfördelningen till de regioner där störst intresse finns är därför önskvärt. Inom skolektorn finns ett stort intresse för samarbeten med tredjeland, vilket idag inte är möjligt inom programmet. Även inom ungdomsområdet finns ett intresse för samarbete med tredjeland. Dock anses de tilldelade budgetmedlen behöva höjas inom ungdomsområdet, då budgeten redan tycks vara för liten för mobilitet till andra länder i Europa.

Förbättrade förutsättningar behövs för hållbara effekter

Effekternas hållbarhet efter projektens slut är svåra att identifiera och bedöma på individnivå men desto tydligare på organisationsnivå. Hållbara resultat inom organisationer skapas bland annat genom skapandet av hemsidor, integrering av arbetsmetoder och användning av nya pedagogiska verktyg i undervisningen. Inom ungdomsområdet finns även exempel på projekt som tagit fram spel och verktyg för att arbeta med ungdomar som sedan används i verksamheten efter avslutat projekt. Exempel finns även på organisationer som integrerat Erasmus+ mål i ordinarie verksamhetsmål samt i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Det systematiska kvalitetsarbetet innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten. I rapporten *Partnerskap, delaktighet och skolutveckling* (UHR, 2022) framgår det däremot att huvudmän inom skolan ansåg att Erasmus+ direkta påverkan på det systematiska kvalitetsarbetet var begränsad. Huvudmän ser även en hög potential att ytterligare integrera Erasmus+ i det ordinarie arbetet i verksamheten.

För att kunna skapa hållbara effekter som finns kvar efter projektens avslut krävs det att rätt organisatoriska förutsättningar finns. En viktig nyckel för att skapa hållbara effekter är engagerade ledningar och huvudmän. I de organisationer där ledningen visar engagemang och involvering i projektverksamheten skapas strukturer som bidrar till hållbara resultat. Under seminarierna har flera projektägare vittnat om problem med att ledningar och

huvudmän inte ser värdet av att arbeta med internationalisering och internationella samarbeten. För att fler organisationer ska arbeta med hållbar verksamhetsutveckling krävs därmed ökad förankring och kunskap om värdet av internationalisering.

För att projekten ska leda till hållbara effekter krävs att tid och resurser avsätts för utvecklingsarbete. En viktig förutsättning i arbetet med programmet är att personal får tydligt avsatt tid för arbetet med projekten. En framgångsfaktor som efterfrågas av många projektmedarbetare, är bildandet av internationella grupper i verksamheten, där flera personer involveras i arbetet med Erasmus+. På så sätt får arbetet större spridning inom organisationen. I de fall endast en person arbetar med projektet uppstår risken att kontakter med samarbetspartners blir personliga och inte organisatoriska. Genom att enskilda eldsjälar med stort engagemang driver projektarbetet ökar även risken att om individen försvinner blir upparbetade samarbeten och strukturer lidande.

Som tidigare nämnts kräver organisationsutveckling tid, och det är därför främst aktörer som under en längre tid bedrivit projektarbete där sådana förutsättningar har skapats. Det framgår i rapporten *Partnerskap, delaktighet och skolutveckling* (UHR, 2022) att projekt med omfattande erfarenhet (4+ projekt) av Erasmus+ ser större effekter på skolutvecklingen än projekt med ringa erfarenhet (1 projekt). Kumulativ erfarenhet bidrar därmed till att organisationer skapar en mer fungerande projektorganisation och verksamhetsutveckling. Långsiktig planering och stabilitet inom programmet efterfrågas av både projektägare och programkontor. Vid stora förändringar behöver mycket tid och resurser läggas på att förstå och implementera nya mål eller verktyg, vilket skapar hinder för ett effektivt genomförande. Införandet av ackreditering i programmet anses ha bidragit till en mer långsiktig planering. Samtidigt anser flera ackrediterade projektägare att en avtagande finansiering från år till år försvårar en långsiktig planering och möjligheterna för långsiktiga samarbeten.

Sammanfattningsvis finns goda exempel på hållbara resultat och organisationsutveckling, samtidigt finns fortsatt stor potential att ytterligare integrera och implementera Erasmus+ i ordinarie verksamhetsarbete. För att detta ska kunna lyckas krävs en tydligare förankring på lednings- och huvudmannanivå, tydligt avsatt tid och resurser samt förutsättningar för långsiktig planering i form av stabilitet inom programmet mål och struktur.

Referenser

UHR. (2015). *Hinder för svenska studenters mobilitet*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

UHR. (2017). *Svenskt deltagande i Erasmus+ strategiska partnerskap*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

UHR. (2018). *Från Sverige med Erasmus*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

UHR. (2021). *Det goda exemplets makt*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

UHR. (2022). *Partnerskap, delaktighet och skolutveckling*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

UHR. (2023). *Den akademiska personalens erfarenhet av internationell mobilitet inom ramen för Erasmus+*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet.

Appendix 1. Evaluation questions

Effectiveness

1. To what extent have the various programme fields both within Erasmus+ 2021-2027 and Erasmus+ 2014-2020 delivered the expected outputs, results and impacts in your country? What negative and positive factors seem to be influencing outputs, results and impacts? Do you consider that certain actions are more effective than others? Are there differences across fields? What are the determining factors for making these actions of the programme more effective?

2. What are the results and long-term impact of Erasmus+ 2014-2020 in your country? We are interested in the impact of all actions/elements of Erasmus+ 2014-2020, and with special attention to those actions/elements that are continued in Erasmus+ 2021-2027. We are also interested in the impact of actions/elements that have been discontinued to the extent that it might help design the future programme. What is your assessment of the quality of applications received in your country, and what measures could be taken to improve the quality of applications and awarded projects in your country taking into account the doubling of budget for the 2021-2027 programme cycle?

4. To what extent has Erasmus+ 2021-2027 had a transformative effect in your country on systems, values and norms, in particular with respect to the four horizontal priorities of the programme: inclusion and diversity – digital transformation – green transition (environment and fight against climate change) – participation in democratic life and civic engagement? Could you identify the horizontal priorities the programme had the highest impact on through its actions?

5. What are the differences in impact of Erasmus+ 2021-2027 actions in your country on hard-to-reach groups, people with fewer opportunities or specific disadvantaged groups of the population who traditionally do not engage in transnational or international activities as compared to other groups that benefit from the programme? We are interested in the evaluation of the first effects of the Framework of Inclusion Measures and of the Inclusion and Diversity Strategy on promoting accessibility to funding for a wider range of organisations, and to better reach out to more participants with fewer opportunities.

7. To what extent have the forms of cooperation and the types of actions under Erasmus+ 2021-2027 and Erasmus+ 2014-2020 influenced policy developments in the fields of education and training, youth and sport in your country? Which actions of the programmes are the most effective

considering the needs of your country? Are there marked differences between the different fields?

12. How did the COVID-19 pandemic impact the implementation of the two generations of the programme in your country, and what was the effect of the measures taken to react to the consequences of the pandemic?

Efficiency

14. What is the cost-effectiveness of various actions (clusters of actions) of Erasmus+ 2021-2027 and Erasmus+ 2014-2020 in your country?

15. To what extent, compared to the previous programme, is the size of budget appropriate and proportionate to what Erasmus+ 2021-2027 is set out to achieve? To what extent is the distribution of funds across the programme fields and key actions appropriate in relation to their level of effectiveness and utility?

16. How efficient is the cooperation between the different actors involved in the implementation and supervision of the programme (Commission services – Erasmus+ Committee – Executive Agency – National Authorities – National Agencies – Independent Audit Bodies – International Organisations⁶) from the point of view of your country, and to what extent does the Commission fulfil its guiding role in the process? How has this changed between the two programming periods? What are the reasons for potential changes? What are the areas for possible improvement in the implementation of Erasmus 2021-2027 or a successor programme?

17. To what extent are the measures applied by your National Agency/ies for monitoring and supporting applicants, beneficiaries (including small and newcomer organisations) and participants effective and proportionate? What are the areas for improvement/simplification, considering the need for a smooth and effective implementation of the programme?

18. To what extent have simplification measures put in place, such as the system of simplified grants and accreditation system, resulted in a reduction of the administrative burden for National Agencies, programme beneficiaries and participants? Are there differences across actions or fields? What elements of the programme could be changed to further reduce the administrative burden and simplify the programme's management and implementation, without unduly compromising its sound management,

results and impact?

20. To what extent are the new management support tools consistent with the Erasmus+ programme needs and architecture? Which additional features would you recommend for future developments?

Relevance

22. To what extent do the Erasmus+ 2021-2027 objectives as set up in Article 3.1 and 3.2 of the Erasmus+ regulation, in link with the EU policy agendas in the fields of education and training, youth and sport, continue to address the needs or challenges they are meant to help with? Are these needs or challenges (still) relevant in the context of your country? Have the needs or challenges evolved in such a way that the objectives of Erasmus+ 2021-2027 or its successor programme need to be adjusted?

23. To what extent are the needs of different stakeholders and sectors in your country addressed by the Erasmus+ 2021-2027 objectives? How successful is the programme in attracting and reaching target audiences and groups within different fields of the programme's scope? How well is the Erasmus+ programme known to the education and training, youth and sport communities in your country? In case some target groups are not sufficiently reached, what factors are limiting their access and what actions could be taken to remedy this? What are the reasons of limited participation of certain target groups? Are there target groups who chose not to participate or are there always external factors preventing them?

24. To what extent is the design of Erasmus+ 2021-2027 oriented and adapted towards the hard-to-reach groups, people with fewer opportunities or specific disadvantaged groups of the population who traditionally do not engage in transnational or international activities as compared to other groups that benefit from the programme? In case some target groups are not sufficiently reached in your country, what factors are limiting their access and what actions could be taken to remedy this?

Coherence

27. To what extent are the objectives of different programme fields within Erasmus+ 2021-2027 consistent and mutually supportive? What evidence exists of cooperation between the different programme fields, including those managed by different National Agencies, and actions? How well do

different actions work together? To what extent there exist inconsistencies, overlaps, or other disadvantageous issues between the programme fields and how are they dealt with?

28. To what extent is Erasmus+ 2021-2027 coherent with other national or regional programmes, other forms of EU cooperation (bilateral programmes) as well as international programmes with similar objectives available in your country? Can you identify any inconsistencies, overlaps or other disadvantageous issues with other programmes?

European Added Value

31. What is the additional value and benefit resulting from EU activities, compared to what could be achieved by similar actions initiated only at regional or national levels in your country? What does Erasmus+ 2021-2027 offer in addition to other education and training support schemes available at regional or national levels in your country? What possibilities do you see to adjust Erasmus+ or its successor programme in order to increase its European added value?

32. To what extent does the Erasmus+ programme contribute to developing knowledge in European integration matters, to raising awareness about the EU common values and to fostering a European sense of belonging in your country?

33. To what extent does Erasmus+ 2021-2027 promote cooperation between Member States and third countries associated to the programme? And between these countries and third countries not associated to the programme?

35. To what extent are the results of Erasmus+ 2021-2027 and Erasmus+ 2014-2020 sustainable beyond the projects duration in your country?